

МОЖЛИВОСТІ ОПЛАТИ ПРАЦІ У КРИПТОВАЛЮТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Лукач А.М., Широков М.Я.

КПІ ім. Ігоря Сікорського

anastasia.lukach@gmail.com, maksym.shyrovkov@gmail.com

Протягом останніх років інформаційні технології стрімко розвиваються майже у всьому світі. За останні два десятиліття, країни-лідери змогли добитися великих успіхів у встановленні глобальних інформаційних зв'язків [1]. Однією з сучасних технологій є технологія блокчейн. Нові проекти, пов'язані з криптовалютою або технологією блокчейн, виникають чи не щодня. Хоча більшість країн світу поки ще не визнають Bitcoin чи альткоїни законними платіжними засобами, в середовищі блокчейн-стартаперів досить поширена практика виплати зарплат співробітникам в криптовалюті. Якщо говорити про інші сфери, то криптовалютні розрахунки поки не увійшли в широкий обіг, а виплата зарплати в крипті і зовсім викликає скепсис у фінансовому середовищі. В ході дослідження було проаналізовано досвід зарубіжних країн виплати зарплати в криптовалюті в Європейському Союзі, зокрема на прикладі Естонії та Литви - поки що єдиних в ЄС держав, що легалізували використання криптовалюти, а також було виділено плюси і мінуси таких розрахунків для роботодавців, робітників та держави.

Перш за все варто взяти до уваги, що опитування, проведене ChronoBank, показує, що криптовалютні інвестори були б набагато більш щасливими, якби їхні роботодавці виплачували місячні заробітні плати в електронній валюті. Опитування, в якому брало участь близько 445 осіб, показало, що понад 80% респондентів відзначають, що вони хочуть отримувати свої бонуси в криптомонетах [2].

До недавнього часу Естонія залишалася єдиною країною-членом ЄС, яка офіційно визнавала Bitcoin законним платіжним засобом. Тепер її досвід активно наслідує Литва, яка прагне стати загальноєвропейським хабом для криптовалютних проектів. Регулювання питань криптовалют в країні досить дружнє до блокчейн-проектів, а місцева податкова інспекція заявила, що для цілей оподаткування абсолютного байдуже, сплачується зарплата в євро або в криптовалюті. Завдяки цьому багато блокчейн-стартапів зосереджено саме в цих двох країнах.

Деякі фахівці, практики вважають, що краще виплачувати основну частину зарплати традиційними засобами, а премії видавати в криптовалюті. У цього способу є певні переваги. По-перше, таким чином можна зацікавити в криптовалютах тих співробітників, які раніше про неї нічого не знали або не цікавилися. По-друге, виплата премій в криптовалюті може мотивувати співробітників стартапу до більш ефективної роботи. Як відомо, курс Bitcoin нестабільний, і тому премія в Bitcoin може стати ще більше вже після виплати.

Вважаємо, що для блокчейн-стартапу було б набагато простіше здійснювати розрахунки саме в криптовалюті з наступних причин:

- це економить час і численні комісії, пов'язані з виведенням коштів в фіат;
- криптовалютна зарплата може зацікавити мілленіалов, які складають переважну більшість співробітників стартапів;
- нарешті, криптовалюта є ідеальним способом платити за роботу співробітникам, які працюють віддалено, фрілансерам і творцям контенту.

Більше того, як вважають фахівці, криптовалютні зарплати допомогли б відслідковувати реальні платежі за виконані роботи та збільшити рівень прозорості на підприємствах різного профілю [3].

Разом з тим слід відзначити, що виплата зарплати в криптовалюті має певні особливості. Тому вважаємо не доцільним робити це обов'язковим. Таким чином, комісії в зв'язку з виведенням коштів в фіат лягали б на співробітника. У той же час волатильність криптовалюти може не тільки збагатити співробітника, але і навпаки - за дуже короткий час зменшити його реальну зарплату чи не вдвічі. Саме тому вважаємо, що роботодавець має переконалися в розумінні цих ризиків співробітником, який погодився на отримання всієї зарплати в криптовалюті.

Як зазначено вище, досить багато блокчейн-стартапів вибрали для місця своєї реєстрації саме Естонію або Литву, оскільки в цих країнах сформовано самий дружній до них регуляторний клімат. Проте на них поширюється дія не тільки місцевого, а й загальноєвропейського законодавства.

Зокрема, у ЄС зарплати повинні бути саме в євро або місцевій валюті, якщо країна не є частиною єврозони. На даний момент в ЄС немає жодної країни, яка дозволяла б виплату зарплат цілком в криптовалюті (хоча криптовалюта і може визнаватися законним платіжним засобом). Проте співробітник може вільно отримувати в криптовалюті всі належні йому премії.

Також у співробітника є можливість отримувати не тільки премію, а й частину зарплати в криптовалюті. У кожній країні є свій трудовий кодекс, в якому вказано розмір мінімальної зарплати.

Таким чином, саме цю суму співробітник і повинен отримувати в фіатних грошах (євро або місцевій валюті). Інша ж частина може надходити саме в формі криптовалюти.

Якщо говорити про податкове право, то у будь-якій країні дохід оподатковується, однак різні країни ЄС трактують отримання доходу в криптовалюті по-різному. Проте розрахунок і сплата податків на доходи фізичних осіб в ЄС є обов'язком роботодавця, а не працівника, який отримує винагороду за свою

роботу. Якщо ця винагорода виплачується у формі криптовалюти, це жодним чином не звільняє від обов'язку сплати податків.

В Естонії, наприклад, податок на прибуток зовсім відсутній, проте є податок на розподіл прибутку, а також соціальний податок. Якщо компанія отримує дохід в криптовалюті, що дозволяється місцевим законодавством, то сплачується і соціальний податок, і податок на розподіл прибутку. Це пов'язано з тим, що криптовалюта, за місцевим законодавством, вважається власністю, а тому операції з нею трактуються як прибуток від підприємництва.

У Литві ж державна податкова інспекція вважає, що виплата зарплат, премій і компенсацій в криптовалюті повинна класифікуватися як отримання прибутку "натурою", тобто в негрошовій формі.

Варто відзначити досвід компаній інших країн. Наприклад, один з великих японських конгломератів пропонує співробітникам можливість платити за допомогою криптовалют. Це Japan's GMO Group – одна з найбільших технологічних корпорацій країни. Зокрема, за словами CEO Binance Changpeng Zhao, однієї з найбільших криптобірж, 90% працівників вирішили отримувати свою зарплату в токенах BNB (тобто токенах самої біржі) [6].

Таким чином, проаналізувавши досвід застосування криптовалют у зарубіжних країнах, можемо зробити наступний висновок. Повністю виплачувати зарплату в криптовалюті в Україні, як і в країнах Європейського Союзу, на даний момент вважаємо неможливим. Водночас, законодавство деяких країн все ж дозволяє здійснювати виплати частини винагороди в такій формі. При цьому необхідно пам'ятати, що криптовалюта, як і фіат, оподатковується, і брати до уваги податкове законодавство, щоб не використовувати дану форму виплати зарплати чи іншої винагороди як спосіб ухилення від оподаткування.

Якщо оцінювати перспективи виключно для України, то, незважаючи на те, що передові технології зазвичай впроваджуються тут дещо із запізненням, ніж у високорозвинених європейських країнах, проте саме наша країна серед топових джерел працівників ІТ-сфери та криптоентузіастів. Саме тому нам варто поступово спрямовувати діяльність науковців, економістів та законотворців у напрямку легалізації використання та розробки механізму оподаткування криптовалютних платежів та заробітних плат, що є предметом подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Новікова А.П., Скоробогатова Н.Є. Аналіз розвитку світового та українського ринку ІТ-послуг // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. - № 3. – С. 52 – 56.
2. CANT J. Survey: Majority of crypto investors willing to accept salaries in cryptos [Електронний ресурс] / JOERI CANT // Chepicap. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.chepicap.com/en/news/3692/survey-majority-of-crypto-investors-willing-to-accept-salaries-in-cryptos.html>.
3. Зарплата криптовалютой, хто платить? [Електронний ресурс] // crypto.pro. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://crypto.pro/topic/172/zarplata-kryptovalyutoi-kto-platyat/53>.
4. Чобанян М. Украинцы получают зарплату в криптовалюте [Електронний ресурс] / Михайло Чобанян // Crypto.by. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://crypto.by/ukraincy-poluchayut-zarplaty-v-kriptovalyute/>.
5. Зарплата в биткоинах? [Електронний ресурс] // cryptonews.one. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://cryptonews.one/kriptoaluta/zarplata-v-bitkoinakh/>.
6. Young J. 90% of Employees at Major Crypto Exchange Binance Receive Salary in BNB [Електронний ресурс] / Joseph Young // CCN. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ccn.com/90-of-employees-at-major-crypto-exchange-binance-receive-salary-in-bnb/>.